

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОЦІННИХ ПОКАЗНИКІВ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО КОМПЛЕКСУ

Сумець О.М.,

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

У статті обґрунтована необхідність створення системи оцінних показників логістичної діяльності підприємства. Встановлено, що система оцінних показників логістичної діяльності повинна розроблятися з урахуванням рівнів прийняття рішень щодо управління підприємством. Запропонована евентуальна схема побудови системи оцінних показників логістичної діяльності підприємства. Визначена якісна структура системи оцінних показників логістичної діяльності. Рекомендовано в систему оцінних показників ввести часткові, узагальнювальні та загальні показники.

Ключові слова: підприємство, логістична діяльність, система оцінних показників, ефективність, результативність.

Постановка проблеми. Логістична діяльність (ЛД), яка повинна вивчатись в загальному економічному аналізі господарювання підприємства, як правило, відбиває певного роду кількісну визначеність зазначеної функції. А тому кожен логістичний процес і кожна логістична операція (логістичні активності) повинні оцінюватися не одним, окремим, а цілим комплексом взаємопов'язаних показників. У зв'язку з цим вибір і обґрунтування системи оцінних показників (СОП) для відображення ЛД в загальній господарській діяльності (ГД) підприємства є важливим методологічним питанням теорії логістики. Від того, наскільки показники повно і точно будуть відбивати сутність, зміст і спрямованість ЛД, залежить коректність її об'єктивної оцінки і, у подальшому, розробки логістичної і коригування загальної стратегії підприємства агропродовольчого комплексу (АПК). Крім того, впровадження СОП ЛД на виробничих підприємствах, за твердженням автора публікації [6], може підвищити продуктивність праці на 5–10% без відповідних організаційних змін або інвестицій.

Виконання оцінки ЛД підприємств АПК і подальшого її аналізу повинні передбачати систематизацію оцінних показників, оскільки їх сукупність, якою б вона не була вичерпною, без обліку їх взаємозв'язку і співпорядкованості не може дати дійсної уяви про ефективність й результативність ЛД. Необхідно, щоб конкретні дані про різні види логістичних процесів і операцій були органічно поєднані між собою в єдиній комплексній системі. Нажаль, на сьогодні вказане є проблемним (практично не вирішеним) моментом здійснення, аналізу і контролю ЛД на підприємствах аграрного сектору економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оцінювання ЛД підприємств різної галузевої належності на сьогоднішній день присвячена велика кількість публікацій вітчизняних і закордонних учених, зокрема В.А. Гудкова [4], Д. Кочубей [1], М. Кристофера [2], Л.Б. Міротіна і І.Е. Ташбаєва [5], С.М. Осипенко [3], О.В. Посилкіної [7], Г.Р. Руденко [8], Р.В. Сагайдак-Нікітюк [9], А.І. Семененка і В.І. Сергеева [10], Н.В. Чернописької [11] й ін. Слід визнати, що автори дещо по-різному підходять до оцінки ЛД підприємств. Тому й досі невирішеною частиною проблеми є відсутність єдиної системи оцінних показників ЛД підприємств, у тому числі й таких, що відносяться до АПК.

Мета дослідження. Метою роботи є формулювання методичних засад щодо створення системи оцінних показників логістичної діяльності підприємств агропродовольчого комплексу.

Результати досліджень. З огляду на практику планування й організації ЛД, що склалася на да-

ний момент часу в американських та європейських фірмах і компаніях і яку використовують, у переважній більшості, потужні вітчизняні вертикально-інтегровані аграрні об'єднання (наприклад, «Нібулон», агропромислова корпорація «Сварог Вест Груп», агрохолдинг «Кернел») до розробки СОП ЛД підприємств АПК необхідно підходити, з погляду автора, з урахуванням чотирьохрівневої схеми відпрацювання та прийняття логістичних рішень. Такий підхід до планування й здійснення ЛД включає в себе операційний, тактичний, стратегічний рівні прийняття логістичних рішень і стратегічні рішення вищого рівня управління підприємством, фірмою, агрохолдингом (рис. 1).

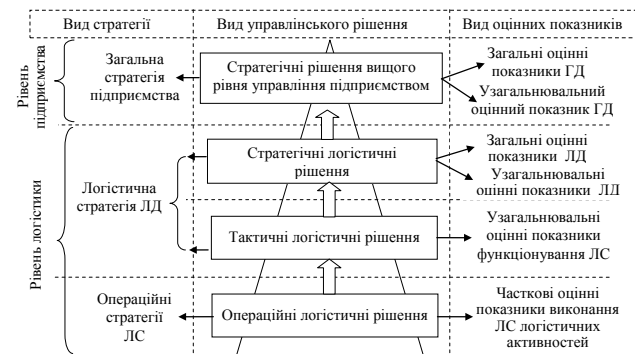

Рис. 1. Загальний підхід до формування СОП ЛД підприємства

Відповідно до вище зазначеного, оцінка ЛД повинна виконуватись в межах здійснення ГД агропідприємства і для цього необхідно використовувати різні за змістом і рівнем (за належністю до виду управлінського рішення і стратегії) показники. Так, на рівні реалізації операційної стратегії (рис. 1), де приймаються логістичні рішення відносно окремих або ж одночасно сукупності логістичних операцій, доцільно для оцінки ЛД підприємства використовувати часткові якісні показники (технічні, техніко-економічні, економічні) функціонування його логістичної системи.

Тактичний рівень прийняття логістичних рішень вимагає для оцінки ЛД використання вже узагальнювальних показників оцінки функціонування ЛС підприємства. На цьому рівні з використанням техніко-економічних і економічних показників повинна оцінюватися ефективність виконання ЛС окремих логістичних процесів. Цим узагальнювальним показникам можна надати перший рівень значущості. А другий рівень значущості повинний об'єднувати узагальнювальні показники, що використовуються

для оцінки виду ЛД, яка здійснюється в межах ЛС підприємства.

Результати розрахунку узагальнювальних показників другого рівня служать підставою для прийняття рішень щодо коригування чи зміни логістичної стратегії підприємства, якщо це є доцільним за умов, що склалися. Рішення, що будуть відноситися до будь-яких змін логістичної стратегії підприємства відносяться до стратегічних логістичних рішень. Вони водночас є базовими для здійснення оцінки впливу ЛД на узагальнювальні показники ГД підприємства, а саме на собівартість продукції, прибуток і рентабельність. Слід зазначити, що на цьому рівні прийняття рішень з метою розробки заходів, що спрямовані на підвищення ефективності й результативності ЛД підприємства доцільно визначити додаткові показники, наприклад, частку логістичних витрат у собівартості продукції (послуг), величину приросту прибутку і рентабельності від здійснення ЛД. Дані показники є допоміжними для здійснення коректної оцінки ефективності й результативності ЛД підприємства.

Узагальнювальні оцінні показники логістичної ЛД стратегічного рівня прийняття логістичних рішень й узагальнювальні оцінні показники ГД, що відносяться до вищого рівня стратегічних рішень, є базовими для визначення загальних показників господарської діяльності підприємства, зокрема чистого грошового потоку й індексу доходності з урахуванням фактору часу.

Таким чином, можна зробити висновок, що викладені міркування повинні бути використані у якості методологічних засад створення науково обґрунтованої СОП ЛД підприємств АПК, яка буде побудована з урахуванням причинно-наслідкових зв'язків між оцінними показниками за схемою: часткові (технічні, техніко-економічні, економічні) показники → узагальнювальні (технічні, техніко-економічні, економічні) показники → загальний (інтегральний) показник оцінки ГД підприємства.

Зважаючи на вищезазначене, система оцінних показників ЛД підприємства повинна будуватися за наступною евентуальною схемою, що наведена на рис. 2.

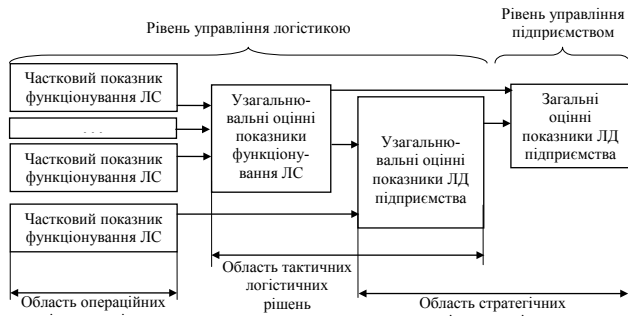

Рис. 2. Евентуальна схема побудови СОП ЛД підприємства

Описаний підхід до формування СОП ЛД, як одного із основних видів ГД підприємства, враховує причинного-наслідковий зв'язок між вимірниками та чітку спрямованість в досягненні ринкової мети господарювання. Слід також додати, що у процесі побудови системи оцінних показників ЛД підприємства вкрай необхідно враховувати чинники часу, розділяючи оперативну, тактичну та стратегічну оцінку, специфіку технології та орієнтацію галузі, що досліджується. Також слід зазначити, що важливим для побудови системи оцінних

показників ЛД підприємства є встановлення рівнів узагальнювальних показників як для оцінки результативності функціонування ЛС, так і для узагальнювальних показників оцінки господарської діяльності підприємства.

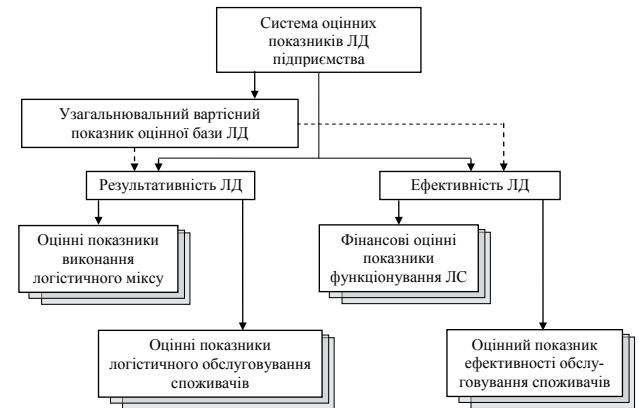

Рис. 3. Структура СОП ЛД підприємства

Рис. 4. Схема формування СОП ЛД підприємства

Авторська концепція створення методики оцінки ЛД підприємств АПК базується на побудові системи оцінних показників ефективності й результативності останньої. Основна мета розробки СОП ЛД: очевидність, контроль і покращення функціонування ЛС підприємства. Сутність методики криється в обміркованому об'єднанні визначених оцінних показників ефективності й результативності ЛД у систему таких вимірників, що обумовлені причинно-наслідковими зв'язками між частковими показниками, узагальнювальними (комплексними)

показниками і, насамкінець, загальним (інтегральним) оцінним показником ГД підприємства.

Враховуючи результат аналізу літературного огляду підходів науковців до оцінки ефективності функціонування логістичних систем, ефективності й результативності ЛД виробничих підприємств [12], особливу важливість має встановлення пріоритету, тобто першочерговості визначення оцінних показників. На думку автора, для здійснення оцінки ЛД у першу чергу слід визначити показники результативності, до яких ми віднесли вартісні показники функціонування ЛС і показники якості обслуговування споживачів. Далі повинна оцінюватися ефективність ЛД на основі розрахунку фінансових і техніко-економічних показників функціонування ЛС підприємства (рис. 3).

Щоб підкреслити пріоритетність у визначенні оцінних показників ЛД підприємства і їх причинно-наслідкові зв'язки, формування СОП пропонується виконувати за чотирма фазами. На першій фазі необхідно обрати показники результативності ЛД підприємства. До них доцільно віднести вартісні (часткові й узагальнювальні) показники результативності функціонування ЛС і показники якості (часткові й узагальнювальні) обслуговування споживачів.

Упродовж другої фази необхідно обрати оцінні показники ЕЛД підприємства. До них рекомендується віднести фінансові (часткові й узагальнювальні) і техніко-економічні (часткові й узагальнювальні) показники ефективності функціонування ЛС.

На третій фазі формування СОП ЛД підприємства обираються абсолютні узагальнювальні показники оцінки результативності ГД підприємства (собівартість, прибуток і рентабельність) і показники, що кількісно характеризують приріст собівартості,

прибутку і рентабельності від здійснення логістичної діяльності.

На четвертій фазі формування СОП ЛД підприємства здійснюється вибір і обґрунтування загального (або системи загальних показників) показника (або системи загальних показників) оцінки ГД підприємства.

Зважаючи на вказане, формування СОП ефективності й результативності ЛД сучасного підприємства повинна здійснюватися відповідно до схеми, що подана на рис. 4.

Висновки. Запропонована СОП ЛД є вельми важливою для відпрацювання і прийняття обґрунтованих рішень щодо підвищення ефективності ГД підприємства в цілому.

Успіх у вимірі й наступному аналізі ЛД суттєво залежить від ясності й чіткості розуміння усіма учасниками підприємства того, чому така оцінка важлива для результатів діяльності підприємства.

Коректно виконана оцінка ЛД дозволить виявити резерви підвищення ефективності й результативності функціонування ЛС, а також переконання керівництва підприємства у тому, наскільки дієвими будуть ті чи інші зусилля по удосконаленню техніко-технологічної бази ЛС тощо.

Для підприємств АПК впровадження оцінки ЛД є важливим і тому, що виконання останньої може надати стимул в покращенні поточної діяльності підприємства.

Оцінка ЛД за обраними показниками допоможе також встановлювати реалістичні цілі й контрольні точки для вказаного виду діяльності в процесі розвитку підприємства, вказуючи на «вузькі місця» та перешкоди на шляху до досягнення бажаних результатів.

Список літератури:

1. Кочубей Д. Оцінка ефективності функціонування логістичної системи торговельних підприємств / Д. Кочубей // Вісник КНТЕУ. – 2009. – № 4. – С. 59-66.
2. Кристофер М. Логистика и управление цепочками поставок / М. Кристофер; [под общ. ред. В. С. Лукинського]. – СПб.: Питер, 2004. – 316 с.
3. Осипенко С. М. Управління ефективністю логістичної діяльності підприємства на основі факторно-операційного підходу / С. М. Осипенко // Логистика: проблемы и решения. – 2013. – № 1(44). – С. 85-89.
4. Основы логистики: [учебн. для вузов] / В. А. Гудков, Л. Б. Миротин, С. А. Ширяев, Д. В. Гудков; [под ред. В. А. Гудкова]. – М.: Горячая линия-Телеком, 2004. – 351 с.
5. Миротин Л. Б. Логистика для предпринимателей: [учеб. пособ.] / Л. Б. Миротин, Ы. Э. Ташбаев. – М.: Инфра-М, 2003. – 252 с.
6. Мифтахетдинов И. Эффективность функционирования международных логистических систем / И. Мифтахетдинов // РИСК. – 2010. – № 1. – С. 38-42.
7. Посилкіна О. В. Логістичний менеджмент фармацевтичного підприємства: [монографія] / О. В. Посилкіна, Р. В. Сагайдак-Никитюк, Г. В. Загорій та ін.; [за ред. проф. О.В. Посилкіної]. – Харків: НФаУ, 2011. – 772 с.
8. Руденко Г. Р. Оцінка ефективності логістичної діяльності на машинобудівних підприємствах на засаді таксономічного аналізу: інноваційний підхід / Г. Р. Руденко // Проблеми науки. – 2009. – № 9. – С. 40-43.
9. Сагайдак-Никитюк Р. В. Методика оценки эффективности логистической деятельности фармацевтического предприятия / Р. В. Сагайдак-Никитюк // Логистика: проблемы и решения. – 2011. – № 6(37). – С. 32-39.
10. Семененко А. И. Логистика: основы теории: [учебник] / А. И. Семененко, В. И. Сергеев. – СПб.: Изд-во «Совоз», 2003. – 544 с.
11. Чернописька Н. В. Методичні підходи оцінювання логістичної діяльності підприємства / Н. В. Чернописька // Вісник НУ «Львівська політехніка». – 2008. – № 23(623). – С. 265-271.
12. Сумець О. М. Критичний аналіз підходів до оцінки логістичної діяльності підприємств: [препринт] / О. М. Сумець. – Харків: КП «Міська друкарня», 2014. – 30 с.

Сумец А.М.

Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенка

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ ПОДХОД К ФОРМИРОВАНИЮ СИСТЕМЫ ОЦЕНОЧНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОГО КОМПЛЕКСА

Аннотация

В статье обоснована необходимость создания системы оценочных показателей логистической деятельности предприятий. Установлено, что система оценочных показателей логистической деятельности должна разрабатываться с учетом уровней принятия решений касательно управления предприятием. Предложена эвентуальная схема создания системы оценочных показателей логистической деятельности предприятия. Определена качественная структура системы оценочных показателей логистической деятельности. Рекомендовано в систему оценочных показателей ввести частичные, обобщенные и общие показатели.

Ключевые слова: предприятие, логистическая деятельность, система оценочных показателей, эффективность, результативность.

Sumets A.M.

Petro Vasilenko Kharkiv National Technical University of Agriculture

CONCEPTUAL APPROACHES TO FORMATION OF SYSTEM EVALUATION INDICATORS OF LOGISTICAL ACTIVITY ENTERPRISES AGRICULTURAL COMPLEX

Summary

The paper substantiates the need for a system of performance indicators logistics of enterprises. Established that the system estimates the logistics activities should be developed taking into account the levels of decision-making regarding the management of the enterprise. Such decision-making levels has operational, tactical and strategic. Proposed scheme the eventual establishment of a system of performance indicators logistics enterprise. Defined quality system structure estimates the effectiveness and efficiency of logistics operations. Effectiveness of logistics activities proposed to estimate cost parameters functioning logistics system performance and customer service. The effectiveness of logistic activities proposed to estimate technical, economic and financial indicators of the functioning of the logistics enterprise. It was also recommended in estimates introduce partial, generalized and overall performance.

Keywords: enterprise, logistic activities, the system estimates, efficiency, effectiveness.